

Asia C-661/23 [Jeszek]ⁱ**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukainen
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä****Jättämispäivä:**

9.11.2023

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Wojskowy Sąd Okręgowy w Warszawie (Puola)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

9.11.2023

Rikosasian vastaaja:

R.S.

Kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian kohde

Rikosoikeudellinen menettely toisen oikeusasteen tuomioistuimessa majuri R.S:ää vastaan, joka on lainvoimaa vailla olevalla tuomiolla todettu ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa syylliseksi rikoslain (kodeks karny, jäljempänä kk) 343 §:n 1 momentin sekä 338 §:n 1 momentin, tulkittuna yhdessä kk:n 12 §:n 1 momentin ja 11 §:n 2 momentin kanssa, mukaiseen rikokseen.

Ennakkoratkaisupyynnön kohde ja oikeudellinen perusta

Sellaisen kansallisen säännöksen, jossa säädetään tuomarin, joka on kykenemätön suorittamaan ammatillista asepalvelusta mutta kykenevä hoitamaan tuomarin virkaa, siirtymisestä eläkkeelle lain nojalla, yhteensopivuus unionin oikeuden kanssa SEU 2 artiklan, SEU 4 artiklan 2 ja 3 kohdan ja SEU 19 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan, tulkittuna yhdessä perusoikeuskirjan 47 artiklan kanssa, valossa.

ⁱ Tämän asian nimi on kuvitteellinen nimi. Se ei vastaa oikeudenkäynnin minkään asianosaisen todellista nimeä.

Ennakkoratkaisukysymykset

1) Onko unionin oikeutta – mukaan lukien SEU 2 artikla ja siinä ilmaistu oikeusvaltion arvo ja SEU 19 artiklan 1 kohdan toinen alakohta, tulkittuna yhdessä Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 47 artiklan kanssa – tulkittava siten, että se on esteenä kansallisille säännöksille, kuten

a) isänmaan puolustamisesta 11.3.2022 annetun lain (ustawa z 11 marca 2022 roku o obronie Ojczyzny) 233 §, sellaisena kuin se on muutettuna 28.7.2023 annetulla lailla siviilikoodeksista annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta (ustawa z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw; Dz.U. 2023, järjestysnumero 1615), jonka perusteella kansallisen sotilastuomioistuimen tuomarilta on viety oikeus jäädä tuomarin virkaan tietyssä tuomioistuimessa sen jälkeen, kun kyseinen tuomari on vapautettu ammatillisesta asepalveluksesta (mukaan lukien sen vuoksi, että hänet on katsottu pysyvästi kykenemättömäksi suorittamaan ammatillista asepalvelusta), ja erityisesti oikeus toimia tämän tuomioistuimen ratkaisukokoonpanoissa sellaisissa asioissa, jotka on osoitettu hänelle ennen näiden säännösten voimaantuloa;

b) siviilikoodeksista annetun lain sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta 28.7.2023 annetun lain (ustawy z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw; Dz.U. 2023, järjestysnumero 1615) 13 §, jonka mukaan a kohdassa tarkoitettujen säännösten voimaantulopäivänä kansallisen sotilastuomioistuimen tuomari, joka on vapautettu ammatillisesta asepalveluksesta edellä kuvatuissa olosuhteissa, siirtyy lain nojalla eläkkeelle?

Onko tähän kysymykseen vastaamisen kannalta merkitystä sillä, että b kohdassa tarkoitettujen säännöksen kohteena on nyt ja vastaisuudessa vain yksi tuomari, joka kuuluu ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kokoonpanoon (ns. ad hominem -laki), ja sillä, että samalla on jätetty voimaan syyttäjille vastaava oikeus, jonka perusteella he voivat jäädä sotilasasioiden syyttäjän virkaan ammatillisesta asepalveluksesta vapauttamisesta huolimatta?

2) Onko unionin oikeutta – mukaan lukien ensimmäisessä ennakkoratkaisukysymyksessä viitattut säännökset – tulkittava siten, että kansallisen sotilastuomioistuimen tuomarin siirtyminen lain nojalla eläkkeelle ensimmäisessä ennakkoratkaisukysymyksessä tarkoitetuissa olosuhteissa on pätemätön, minkä seurauksena tuomari voi jatkaa ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen ratkaisukokoonpanossa, ja kaikilla valtion viranomaisilla, mukaan lukien tuomioistuimet, on velvollisuus sallia hänen jatkaa tässä ratkaisukokoonpanossa tähän asti voimassa olleiden sääntöjen mukaisesti?

- 3) Onko unionin oikeutta – mukaan lukien yhtäältä SEU 2 artikla ja siinä ilmaistu oikeusvaltion arvo, SEU 4 artiklan 3 kohta ja siinä ilmaistu vilpittömän yhteistyön periaate, SEU 19 artiklan 1 kohdan toinen alakohta, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 267 artikla sekä tehokkuusperiaate ja unionin oikeuden ensisijaisuuden periaate ja toisaalta SEU 2 artikla ja siinä ilmaistu kansanvallan arvo, SEU 4 artiklan 2 kohta ja vallanjaon periaate – tulkittava siten, että kansallisen tuomioistuimen oikeus tai velvollisuus keskeyttää ennakkoratkaisupyynnön kohteena olevien kansallisten säännösten soveltaminen, mukaan lukien lain tasoiset säännökset, seuraa suoraan unionin oikeudesta?

Onko tähän kysymykseen vastaamisen kannalta merkitystä sillä, että kansallisessa lainsäädännössä ei säädetä ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen mahdollisuudesta keskeyttää kansallisten säännösten soveltaminen, ja sillä, että tällaisen keskeyttämisen määrääminen siihen asti, kun ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin voi ottaa huomioon sen tähän ennakkoratkaisupyynnöön saamassa vastauksessa esitetyt unionin oikeuden tulkinnat, on välttämätöntä pääasian olosuhteissa?

Unionin oikeuden säännökset, joihin viitataan

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 2 artikla, 4 artiklan 2 ja 3 kohta ja 19 artiklan 1 kohdan toinen alakohta;

Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artikla.

Kansallisen oikeuden säännökset, joihin viitataan

Siviilikoodeksista annetun lain sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta 28.7.2023 annetun lain (ustawy z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw; Dz.U. 2023, järjestysnumero 1615) 10 § ja 13 §;

- 10 §:n mukaan ”isänmaan puolustamisesta 11.3.2022 annetun lain (ustawa z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny; Dz. U. 2022, järjestysnumero 2305 ja Dz. U. 2023 järjestysnumero 347 ja 641) 233 §:ää muutetaan seuraavasti: ”Jos sotilassyöttäjä, joka on ammattisotilas, vapautetaan ammatillisesta asepalveluksesta, hän pysyy syyttäjän tehtävässä syyttäjänviraston kyseisessä organisaatioyksikössä riippumatta syyttäjänvirkojen määrästä tässä yksikössä.”
- 13 §:n mukaan ”ammatillisesta asepalveluksesta vapautettu sotilastuomioistuimen tuomari, joka on tuomarinvirassa tämän lain voimaantulopäivänä, siirtyy eläkkeelle kyseisenä päivänä. [– –]”. Muutoslain 14 §:n mukaan molemmat säännökset tulevat voimaan 15.11.2023.

Puolan tasavallan perustuslain (Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej) 175 §:n 1 momentti, 180 §;

Isänmaan puolustamisesta 11.3.2022 annetun lain (ustawa z 11 marca 2022 roku o obronie Ojczyzny), sellaisena kuin se oli voimassa 14.11.2023 asti, 233 §, jonka mukaan ”jos sotilastuomioistuimen tuomari tai sotilassyöttäjä vapautetaan ammatillisesta asepalveluksesta, hän pysyy tuomarin tai syyttäjän virassa kyseisessä tuomioistuimen tai syyttäjälaitoksen organisaatioyksikössä riippumatta virkojen määrästä näissä yksiköissä”.

Yhteenveto tosiseikoista ja pääasian menettelystä

- 1 Esillä olevan asian tosiseikat ja menettelyn kulku ovat vastaavat kuin asiassa C-646/23.

Yhteenveto ennakkoratkaisupyyntöjen perusteista

- 2 Pääasiallisesti perustelut ovat pitkälti samat kuin asiassa C-646/23 esitetyn ennakkoratkaisupyyntöjen perustelut.
- 3 Toisen kysymyksen osalta ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin täsmentää, että se koskee sen seurauksia, jos todetaan, että viitatu kansalliset säännökset ovat ristiriidassa unionin oikeuden kanssa. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin epäilee unionin tuomioistuimen tulevan ratkaisun vaikutuksia niiden kansallisten säännösten tehokkuuteen, joissa säädetään ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kokoonpanoon kuuluvan tuomarin siirtymisestä eläkkeelle lain nojalla. Tavoitteenaan varmistaa käytännön vaikutukset silloin, jos mainitut säännökset katsotaan unionin oikeuden vastaisiksi, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyytää vastausta siihen, onko kaikkien valtion viranomaisten, mukaan lukien tuomioistuimet, tällaisessa tapauksessa mahdollistettava, että kyseinen tuomari voi jatkaa asian käsittelyä tuomioistuimen ratkaisukokoonpanossa tähän asti voimassa olleiden sääntöjen mukaisesti.
- 4 Kolmannen kysymyksen osalta ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että se koskee kansallisten säännösten soveltamisen keskeyttämisen tehokkuutta unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisupyyntöön antaman vastauksen vastaanottamisen jälkeisenä ajanjaksona siihen asti, kunnes tämän vastauksen seurauksena on annettu ratkaisu. Puolan lainsäädännössä, mukaan lukien rikosprosessikoodeksi, ei säädetä mekanismista minkään tasoisen säännöksen soveltamisen keskeyttämiseksi – mikä tekee unionin oikeudelle myönteisen tulkinnan vieläkin vaikeammaksi. Samalla ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, onko tällaisen keskeyttämisen mahdollisuus lain tasoisten säännösten osalta yhteensopiva muun muassa vallanjaon periaatteen, SEU 2 artiklassa mainitun kansanvallan arvon tai SEU 4 artiklan 2 kohdan kanssa. Vastaus tähän kysymykseen on siis objektiivisesti katsoen välttämätön, koska muussa tapauksessa, kun unionin tuomioistuimen vastaus on saatu – ja ennen kuin

on annettu minkäänlaista ratkaisua, jossa on otettu huomioon kyseiseen vastaukseen sisältyvät unionin oikeuden tulkinnat, ennakkoratkaisupyynnön tehokkuus olisi näennäistä, koska ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kokoonpanoon kuuluva tuomari siirtyisi lain nojalla eläkkeelle.

- 5 Nopeutetun menettelyn soveltamista koskevan pyynnön perustelut ovat samat kuin asiassa C-646/23 esitetystä ennakkoratkaisupyynnöstä.

TYÖASIAKIRJA